

втілений в поетапному формуванні трьох компонентів хронотопу комунікативної діяльності: просторового, темпорального та ціннісно-смыслового.

Розроблену нами технологію формування хронотопу комунікативної діяльності у дошкільників із затримкою психічного розвитку ми пропонуємо реалізовувати в наступних напрямках: 1) розвиток комунікації, взаємодії і діалогу з Іншими (реальними дорослими та однолітками) в соціумі в ігровій та художньо-продуктивній діяльності (змістові лінії Базового компонента дошкільної освіти (далі БКДО) [1]: «Гра дитини» та «Дитина у світі культури»); 2) формування комунікації, взаємодії і діалогу з Іншим у культурі (через дорослих та однолітків із персонажами анімаційних фільмів) у межах засвоєння змістових ліній БКДО: «Гра дитини»; «Дитина у світі культури»; «Мовлення дитини»; 3) формування комунікації, взаємодії і діалогу з персоналізованим Іншим (улюбленою іграшкою та уявним компаньйоном) варто реалізовувати в сферах БКДО: «Особистість дитини»; «Гра дитини»; «Дитина у світі культури»; «Мовлення дитини»; 4) розвиток розуміння причин та передбачення поведінки Іншого в соціально-комунікативних ситуаціях доречно здійснювати в межах сфер БКДО: «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»; «Особистість дитини»; 5) розвиток ціннісно-смыслові основи хронотопу комунікативної діяльності реалізується в змісті занять за лініями БКДО: «Особистість дитини»; «Дитина в соціумі»; «Дитина у світі культури».

Просвітницько-консультативний напрям роботи практичного психолога реалізується у процесі формування компетенцій необхідних батькам і педагогам з розвитку хронотопу комунікативної діяльності у дітей із ЗПР.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Таким чином, презентований нами сутнісний зміст теоретичного та технологічного концептів хронотопу комунікативної діяльності дошкільників із затримкою психічного розвитку та обґрунтовані нами цільові, концептуальні та змістовно-процесуальні складники технології формування хронотопу комунікативної діяльності спонукають до

подальшої апробації із визначення ефективності та впровадженням в умовах різних типів навчальних закладів: дошкільних навчальних закладах, навчально-реабілітаційних центрах, навчально-виховних комплексах. Відтак, перспективу подальших наукових розвідок, ми вбачаємо, в апробації технологічного концепту «хронотоп комунікативної діяльності» дошкільників із затримкою психічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти: науковий керівник / А. М. Богуш. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Омельченко І. М. Концепт «хронотоп комунікативної діяльності» дошкільників із затримкою психічного розвитку: філософсько-психологічна експлікація / І. М. Омельченко // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: науково-методичний збірник. Випуск 5. Частина 1. / за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – С. 157–166.
3. Омельченко І. М. Психологічні основи дослідження просторово-часових детермінант комунікативної діяльності у дітей із затримкою психічного розвитку / І. М. Омельченко // Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / [за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої]. – Вип. 19. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. – С. 492–502.
4. Панок В. Г. Теоретико-методологічні засади розвитку практичної психології в Україні: автореф. дис. ... доктора психол. наук: 19.00.01 / В. Г. Панок. – К.: «Видавництво «Науковий світ» 2011. – С. 14.

УДК 159. 93 – 053. 2 : 372

В. А. Прилепа

студентка спеціальності
«Корекційна освіта. Логопедія»

М. Ю. Ємяшева

викладач
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

У даній статті розглянуто значення та особливості сенсорного розвитку дітей раннього віку. Характеризуються основні напрямки, принципи сенсорного виховання,

етапи розвитку сенсорних здібностей та ігри на сенсорний розвиток.

В данной статье рассмотрены значение и особенности сенсорного развития детей раннего возраста. Характеризуются основные направления, принципы сенсорного воспитания, этапы развития сенсорных способностей и игры на сенсорное развитие.

The meaning and features of early childhood development is described in this article. The author characterizes the main directions and principles of sensory education, development stages of sensory abilities and games for sensory development.

Ключові слова: сенсорний розвиток дитини, сенсорне виховання, сенсорні еталони, ранній вік, дошкільне виховання.

Ключевые слова: сенсорное развитие ребенка, сенсорное воспитание, сенсорные эталоны, ранний возраст, дошкольное воспитание.

Keywords: sensory development of a child, sensory education, sensory standards, early age, preschool education.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних завдань вихователя є створення необхідних умов для своєчасного повноцінного фізичного, психічного й духовного розвитку кожної дитини, прояву її особистісного потенціалу. Закон України «Про дошкільну освіту», Базовий компонент дошкільної освіти, Базова програма розвитку дітей дошкільного віку «Я у світі», коментар до Базового компонента виокремлюють сенсорний розвиток як базову основу формування всіх ключових компетентностей дитини раннього віку [2]. Різний чуттєвий та моторний досвід має дуже важливе значення для дитини раннього віку, який є найбільш сприятливим періодом для формування та вдосконалення діяльності органів чуттів, нагромадження уявлень про оточуючий світ.

Сенсорний розвиток виступає обов'язковою складовою розвитку дитини і закладає фундамент розумового розвитку дитини; потребує усвідомлених дій з боку вихователів, що підтверджується наявністю даного компоненту в методичних та практичних матеріалах (Д. Альтхауз, Л. Артемова, А. Бондаренко, Л. Васильєва, Н. Венгер, Т. Доронова, Е. Дум, В. Котирло, С. Кулачківська, С. Ладивір, З. Максимова, Л. Олійник, Е. Пілюгіна, Л. Сисуєва).

Мета статті – розкрити особливості та значення сенсорного розвитку дітей раннього віку.

Аналіз літературних джерел.

Особливості сенсорного розвитку і виховання стали предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних педагогів – Я. Коменського, М. Монтесорі, В. Одоєвського, Г. Песталоцці, Ж. Руссо, С. Русова, Ф. Фребеля, К. Ушинського та ін. Засновником однієї з найпоширеніших систем сенсорного виховання є Марія Монтесорі. Також питаннями сенсорного розвитку дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку займалися О. Запорожець, В. Зінченко, Г. Кислюк, О. Корзакова, А. Рузьк, Н. Сакуліна, О. Усова та ін.

На сьогодні проблема сенсорного розвитку висвітлюються у роботах І. Барбошової, В. Волюї, С. Коробко, О. Савченко, Н. Скрипченко та ін.

Необхідність забезпечення якісного сенсорного розвитку дітей раннього віку спонукає провідних науковців не тільки розробляти нові навчальні технології, але й звертатися до історико-педагогічного досвіду і забезпечувати його адаптацію у сучасних закладах освіти [3, с. 97].

Проте питання про особливості, властивості, чинники і рушійні сили сенсорного розвитку дітей раннього віку не знайшли належного відображення у наукових джерелах і потребують подальшого вивчення, що робить тему дослідження актуальною.

Виклад основного матеріалу.

Поняття сенсорний розвиток дитини (лат. *sensorium* – орган чуттів) – розвиток її відчуттів і сприймання, формування уявлень про властивості предметів (форму, колір, розмір, положення у просторі тощо) [7, с. 94].

Сенсорний розвиток необхідний дитині для оволодіння будь-якою діяльністю. Він не втрачає значення зі вступом дитини до школи і відіграє важливу роль у житті дорослої людини, відбувається на основі функціонування системи аналізаторів, що забезпечує багатомірний зв'язок зі світом, сприяє життєвій активності. Із сенсорного розвитку «виростає» логічне пізнання, яке прискорює накопичення нових чуттєвих даних, сприяє їх включенню до раніше створеної системи знань і досвіду. Чим вищий сенсорний розвиток дитини, тим більше фактів і явищ потрапляє у сферу її сприймання. Якщо в дитини належно

розвинуті мислинневі процеси, то вона виявляє здатність шукати, знаходити, фіксувати, аналізувати, інтерпретувати велику кількість інформації про світ і себе.

Протягом перших трьох років життя дитини активно розвиваються її органи чуття. При цьому головною умовою повноцінного розвитку дітей раннього віку є розвиток сенсорики. Цей період називають «золотою порою» сенсорного виховання, а тому обмеження зовнішніх вражень на даному етапі породжує у дитини відчуття «сенсорного голоду», уповільнює її розумовий розвиток. Важливе значення має сенсорний розвиток для дитини дошкільного віку: 9 частин із 10 усього їхнього розумового «багажу» – результат діяльності органів чуття [4; 7]. Враховуючи, що період перших трьох років є часом найбільш інтенсивного фізичного та психічного розвитку дітей (дитина активно накопичує уявлення про форму, колір і величину, властивості предметів). Батьки та вихователі повинні подбати про те, щоб ці уявлення були якомога різноманітнішими. Це означає, що необхідно з перших місяців знайомити дитину з усіма видами властивостей – геометричними формами (овал, коло, прямокутник, квадрат, трикутник тощо), а також з усім спектром кольорів. Найкраще розвивати мовленнєві й пізнавальні навички через зорове, рухове обстеження і порівняння предметів. У ранньому віці сприймання, ще недосконале. Воно розгортається як особливі дії аналізаторів, спрямовані на обстеження предмета, його якостей і властивостей. Дитина не може послідовно оглядати предмет і виділяти різні його аспекти і властивості. Вона вихоплює якусь найбільш яскраву ознаку й реагуючи на неї, упізнає предмет. На другому році життя дитина із задоволенням розглядає картинки, фотографії, не звертаючи увагу на просторове розташування зображених предметів. У цьому віці дитина однаково добре впізнає зафарбовані й контурні об'єкти, а також об'єкти, пофарбовані в незвичайні кольори. Це свідчить про те, що кольори ще не стали для неї важливою ознакою, яка характеризує предмет [3]. Предметна діяльність ставить дитину перед необхідністю виділяти й урахувувати в діях саме ті сенсорні ознаки предметів, які мають практичну

значущість для виконання дій. Засвоєння нових орієнтувальних дій дозволяє дитині виконувати завдання, які передбачають вибір за зразком. Такі завдання є значно складнішими для дитини, ніж просте впізнання, оскільки вона розуміє, що існують предмети, які мають однакові властивості. Вибір за зразком ускладнюється, якщо дитині запропонувати багато різнорідних предметів або таких, що пофарбовані в різні кольори, мають складну форму й утворені з кількох частин [3]. Тому, спочатку дитина вчиться добирати предмети за формою, в подальшому за величиною й лише потім за кольором, тобто першочергово нові дії під час сприймання вона засвоює відносно більш знайомих і більш важливих з точки зору практичної діяльності ознак [5, с. 1].

Л. Венгер, О. Запорожець визначили сенсорний розвиток як розвиток сприймання дитини та формування уявлень про зовнішні властивості предметів і явищ: величину, форму, колір, положення в просторі, а також про запах, смак, звук тощо [6]. Сенсорний розвиток є процесом засвоєння соціального досвіду, оволодіння системою відповідних еталонів. Л. Венгер виокремив і дослідив два шляхи засвоєння системи сенсорних еталонів – перцептивний та інтелектуальний. Перцептивний шлях став основою розробки способів сенсорного виховання дітей раннього й молодшого дошкільного віку. Засвоєння сенсорних еталонів не обмежується раннім і дошкільним віком, а є досить складним і тривалим процесом.

Сучасна педагогічна наука визначає зміст сенсорного виховання, враховуючи результати досліджень з психології. Сенсорний розвиток здійснюється за принципом формування, збагачення і поглиблення орієнтування дитини раннього віку в навколишньому середовищі [4; 7, с. 96]. Разом із спеціальним ознайомленням із кольором, формою, розміром предметів слід удосконалювати звуковий аналіз, формувати музичний слух, розвивати м'язово-суглобову чутливість тощо. Ці вміння відіграють важливу роль у здійсненні музичної, образотворчої, трудової діяльності, у мовленнєвому спілкуванні. Навчання сенсорних дій поєднується з різними видами діяльності, що забезпечує життєву придатність сенсорних знань та вмінь. Водночас

сенсорне виховання передбачає спеціальну роботу щодо ознайомлення дітей із сенсорними еталонами, а також спеціальними способами зіставлення якостей предметів із засвоєними зразками, тобто способами обстеження предметів [5, с. 4].

Для дітей раннього віку визначено основні напрямки сенсорного виховання:

- розвиток дрібної моторики рук;
- формування системи сенсорних еталонів;
- розвиток психічних процесів;
- активізація словника дитини;
- створення розвивального середовища;
- розвиток розумових операцій;
- розвиток комунікативних здібностей;
- розвиток координації рухів;
- формування навичок саморегуляції;
- робота з батьками та педагогами [6, с. 79].

Сенсорне виховання проводять у тісному взаємозв'язку з усіма іншими видами навчальної і виховної роботи. Реалізація сенсорного виховання в сучасній системі навчально-виховної діяльності відбувається через заняття, міні-заняття; дидактичні ігри, вправи, пошуково-дослідницьку діяльність; спостереження та екскурсії, сюжетно-рольові ігри тощо.

Під час занять та ігор з дітьми раннього віку здійснюється цілеспрямований розвиток сенсорних здібностей який включає наступні етапи:

1) формування сенсорних еталонів – загальноприйнятих зразків зовнішніх властивостей предметів. В якості сенсорних еталонів кольору виступає сім кольорів спектру та їх відтінки по насиченості, в якості еталону форми – геометричні фігури, величини – система вимірювання, слуху – фонемі рідної мови, музичні та природні звуки тощо.

Наприклад, *гра «Підбери чашки до блюдця»*. *Мета гри:* навчити дітей співвідносити предмети за кольором. *Обладнання:* вирізані з картону чашки й блюдця різних кольорів. *Хід гри:* вихователь показує дітям блюдця і пропонує поставити на них чашки і уточнює, що у кожного блюдця є своя чашка такого ж кольору. Потім вихователь показує, як це потрібно робити. Далі завдання виконують діти самостійно.

2) Навчання способів обстеження предметів, уміння розрізняти їх форму,

колір, величину, виконувати складніші окомірні дії. Спочатку відбувається обстеження предметів та порівняння їх проходить за допомогою маніпулювання та дослідження:

– порівняння величини за допомогою прийомів «прикладання», «накладання»;

– порівняння кольору за допомогою зорового аналізатора та прийому «накладання», користуючись поняттям «ховається», «відрізняється»;

– експериментування з предметами зображувальної діяльності (фарби, солоне тісто), природними матеріалами (вода, глина, пісок, камінчики, насіння тощо). В подальшому розвитком порівняння предметів здійснюється за допомогою зору, на основі набутого досвіду;

Наприклад, *гра «Заштопати штанці»* *Мета гри:* навчити дітей вставляти предмети даної форми у відповідні отвори. *Обладнання:* картонні зображення (вовка, матрьошки, ляльки тощо) з отворами круглої, квадратної і трикутної форми на штанцях і відповідно до них кола, квадрати і трикутники, такого ж кольору, як і штанці. *Хід гри:* вихователь показує дітям вовка і звертає їхню увагу на те, що у вовка діряві штанці. Потім вихователь показує дітям геометричні фігури – латочки і пропонує допомогти вовку заштопати штанці. Діти виконують завдання, вовк дякує їм. Цю гру можна проводити з ускладненням, наприклад – «заштопати» у матрьошок сарафани різного кольору різними великими і маленькими геометричними формами відповідних кольорів.

3) Розвиток аналітичного сприймання: вміння орієнтуватися в поєднанні кольорів, виділяти частини з цілого, визначати форму предметів, розрізняти окремі величини. У дитини розвивається вміння співставляти, аналізувати, виділяти, знаходити відмінне та схоже тільки під час маніпулювання та дослідження властивостей предметів.

Наприклад, *гра «Доручення»*. *Мета гри:* навчити дітей розрізняти і називати іграшки, а також виділяти їх розмір; розвивати слухове сприймання, вдосконалювати розуміння мовлення. *Обладнання:* великі й маленькі собачки, машинки, коробочки, м'ячі, чашки, кубики, матрьошка. *Хід гри:* вихователь показує дитині іграшки і предмети та пропонує

назвати їх, відзначаючи їх розмір. Потім дає дитині наступні завдання:

- Велику собаку треба напоїти чаєм з великої чашки, а маленьку – з маленької;

- Покатай матрешку у великій машині;

- Постав маленьку собаку біля матрешки;

- Побудуй для великої собачки будиночок з великих кубиків, а для маленької – з маленьких;

- Візьми маленьку собачку і посади її на килим;

- Візьми велику собаку і посади її у велику коробку;

- Збери маленькі кубики в маленьку коробку, а великі – в велику тощо.

Якщо дитина помиляється, собачка або матрешка показують своє незадоволення (гарчить або відвертається).

Система сенсорного виховання розроблена вченими, педагогами, психологами (А. Запорожець, А. Усова, Л. Венгер, Н. Подьяков та ін.) з врахуванням дидактичних принципів. На кожному занятті завдання орієнтовані на фактичний рівень сенсорного розвитку дітей і перспективно спрямовані на освоєння комплексної програми сенсорного виховання, починаючи з дошкільного віку. Вчені й практики виокремлюють такі принципи:

Принцип послідовності. Принцип послідовності спочатку обумовлює ознайомлення дітей із цілком відчутними сенсорними властивостями – величиною й формою предметів, які можна обстежувати шляхом обмацування, а вже потім із такою сенсорною властивістю, як колір, орієнтування на яку можливе тільки завдяки зоровому сприйманню. Також передбачене послідовне ознайомлення дітей спочатку з очевидними відмінними ознаками предметів (круглою – квадратною формою, червоним – синім кольором), потім із більш близькими (круглою – овальною формою, жовтим – жовтогарячим кольором тощо) [2].

Принцип організації процесу навчання. Принцип організації процесу навчання спирається на систематичність. Робота із сенсорного розвитку, так само як і формування вмінь, повинна проходити систематично. Особливої уваги потребує питання про повторюваність занять: період раннього дитинства характери-

зується надзвичайно швидкими темпами розвитку, і до кожного вікового етапу слід підходити диференційовано. Заняття на повторення має відрізнятися від основного заняття. Проста повторюваність одних і тих самих завдань може призвести до механічного, ситуативного запам'ятовування, а не до поступального розвитку розумової активності на заняттях.

Опанування нових орієнтовних дій призводить до того, що сприймання стає більш детальним, повним і точним. Отже, визначаючи особливості сенсорного розвитку дітей раннього віку, слід виділити такі пункти даного вікового періоду:

- складається новий тип зовнішніх орієнтувальних дій приміряння, а пізніше – зорове співвіднесення предметів за їхніми ознаками;

- з'являється уявлення про властивості предметів;

- засвоєння властивостей предметів визначається їх значимістю в практичній діяльності;

- розвиток фонематичного слуху, необхідного для спілкування з дорослим, як наслідок сприймання всіх звуків рідної мови [5, с. 5].

Висновки. Отже, сенсорний розвиток надзвичайно важливий період для дітей раннього віку, має виняткове значення для отримання знань про оточуючий світ, а також входить до складу загального розумового розвитку дитини. Тому необхідно максимально враховувати психофізіологічні особливості дітей даного віку, напрями сенсорного виховання й принципи в процесі сенсорного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Венгер Н. Б. Об усвоении ребенком систематизации внешних свойств предметов / Н. Б. Венгер // Вопросы психологии, 1970. – № 4. – С. 77-86.
2. Кацук Н. Сутність сенсорного розвитку сучасної дитини раннього віку / [Електронний ресурс] / Наталія Кацук.
3. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Заг. ред. О. Л. Кононко. – 3-тє вид., випр. – К.: Світлич, 2009. – 430 с.
4. Малікова Ю. В. Сенсорне виховання у спадщині видатних педагогів минулого / Ю. В. Малікова // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського : зб. наукових праць. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2005. – № 3-4. – С. 151-153.

5. Олійник Л. М. Формування уявлень про властивості і співвідношення предметів у дітей раннього віку: дис. ... на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук: 13.00.08 / Лія Миколаївна Олійник. – К., 2005. – 209 с.
6. Пилюгина Э. Г. Занятия по сенсорному воспитанию (с детьми раннего возраста): Пособие для воспитателей / Э. Г. Пилюгина – М.: Просвещение, 1983. – 96 с.
7. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. І. Поніманська. – К.: «Академвидав», 2006. – 456с.

УДК 376.1-056.264(09)

С. В. Приходько

студентка спеціальності
«Корекційна освіта. Логопедія»

І. В. Кравченко

викладач
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ЗАЙКАННЯ

У статті розглянуто історичний шлях розвитку зайкання, проаналізовано вагомі досягнення наукової думки, різні твердження щодо причин виникнення зайкання.

В статтє рассмотрен исторический путь развития заикания, проанализированы важные достижения научной мысли, различные утверждения относительно причин возникновения заикания.

The historical way is regarded in the article, the development of stutter, the important achievements of scientific thoughts, different claims as for the reasons of appearance of stutter are analyzed.

Ключові слова: зайкання, мовленнєві порушення, мовленнєвий апарат, судомний стан м'язів.

Ключевые слова: заикание, речевые нарушения, речевой аппарат, судорожное состояние мышц.

Keywords: Stuttering, voice disorders, speech apparatus, convulsive state of muscles.

Постановка проблеми. Зайкання є одним із найбільш складних і тривалих мовленнєвих розладів, який характеризується порушенням темпу та плавності мовлення. Незважаючи на те, що багато аспектів цієї проблеми розробляються давно, вона і на сьогодні залишається досить актуальною.

Протягом багатовікової історії вивчення та лікування зайкання дослідники

висловлювали різні погляди щодо сутності цього порушення мовлення, його етіології, методів і прийомів лікування дітей і дорослих.

За даними деяких дослідників, на цю недугу страждають приблизно 3% дітей і 1% дорослих (Ю. Кузьмін), за даними Л. Міссуловіна – відповідно 2% дітей та 1,5% дорослих. За даними Ю. Флоренської, зайкання досягає найбільшого розвитку в підлітковому (пубертатному) та юнацькому віці (від 15 до 17 років) [2, с. 11].

Зайкання – це порушення поширене, помітне для оточення, воно має соціальне значення і рецидивний характер, важко піддається корекції, тому великий інтерес науковців до проблеми зайкання зумовлений її актуальністю [5, с. 392].

Мета статті – з'ясувати шлях становлення уявлень про зайкання як мовленнєву ваду, висвітлити здобутки науковців, які займалися вивченням зайкання з давніх часів до сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема зайкання сягає своїм корінням у далеку давнину. Першим це явище розглядав Гіппократ, пізніше Аристотель, потім І. Сікорський, В. Хмелевський, М. Пайкін, М. Хватцев, Л. Виготський, Г. Волкова, І. Виготська, Д. Ельконін, В. Калугін та інші. Серед зарубіжних дослідників слід виділити М. Зеємана, Є. Пішота, Д. Блюме та ін. [4, с. 251].

Навіть у наші дні деякі дослідники та фахівці (А. Гусарова (1984); С. Ігнат'єва (1986); К. Мачерет та І. Самосюк (1989); Р. Юрова (1999); А. Кравченко (2003); В. Кондратенко (2006) не можуть дійти спільного висновку з приводу того, чи є зайкання хворобою або лише мовленнєвою вадою, чи необхідно його «лікувати» або «усувати», де доцільніше лікувати тих, хто займається – в медичних закладах або в логопедичних кабінетах системи освіти [1].

З 1994 р. регулярно відбуваються міжнародні симпозиуми, присвячені винятково проблемі зайкання, які збирають тисячі вчених з усіх країн світу. Ця проблема також висвітлюється у міжнародному спеціальному журналі «Порушення плавності» [1].

Термін «зайкання» (*balbuties*) грецького походження й означає повторення судомних скорочень мовленнєвих органів. Зайкання, як одна з виразних мовних вад, відоме здавна. Спочатку цю недугу називали